

знання неправомірною) постанови державного виконавця; за вимогами про зобов'язання виконати судові рішення; за позовами про перерахунок і виплату заробітної плати, вихідної допомоги, щомісячного грошового утримання та компенсації втрати частини доходів. Як свідчить практика, суди зверталися до рішень ЄСПЛ у таких справах, як «Кечко проти України» від 8 листопада 2005 р., «Мельник проти України» від 28 березня 2006 р., «Принц Ліхтенштейну Ганс-Адам II проти Німеччини» від 12 липня 2001 р., «Броньовський проти Польщі» від 22 червня 2004 р. та ін.» [4]

Таким чином, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод та практика Європейського суду з прав людини виступає джерелом і адміністративного права.

Бібліографічні посилання:

1. Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод від 4 листопада 1950 року // Урядовий кур'єр. – 2010. – № 215.
2. Рішення Європейського суду з прав людини «Лучанинова проти України». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/974_788.
3. постанова Пленуму Вищого адміністративного суду України «Про судові рішення в адміністративній справі» від 20 травня 2013 року № 7 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0007760-13>.
4. Задирака Н.Ю. Рішення Європейського суду з прав людини у правовій системі континентального права як джерело адміністративного процесуального права [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://applaw.knu.ua/index.php/arkhiv-nomeriv/3-9-2014-jubilee/item/393-rishennya-yevropeyskoho-sudu-z-prav-lyudyny-u-pravoviy-systemi-kontynentalnoho-prava-yak-dzherelo-administratyvnoho-protsesualnoho-prava-zadyraka-n-yu>.

Кравченко Ірина Сергіївна,

доцент кафедри адміністративного права,
процесу та адміністративної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх,
кандидат юридичних наук, доцент

ПОЛІЦЕЙСЬКИЙ ОМБУДСМЕН – «ЗА» ТА «ПРОТИ»

Захист прав та свобод людини є основним завданням Національної поліції України, яке закріплено на законодавчому рівні. Водночас механізми захисту таких прав та свобод є різноманітними за своєю суттю та змістом. Новелою сучасних структурних змін Національної поліції України є створення інституту поліцейського омбудсмена.

Хто такий поліцейський омбудсмен? Фактично - це посадова особа Національної поліції (поліцейський), яка здійснює свою діяльність в центральних та територіальних органах поліції з метою забезпечення охорони прав і свобод людей під час виконання покладених на поліцію завдань.

Чи не є це дублюванням функцій інспекцій з особового складу Національної поліції, підрозділів внутрішньої безпеки Національної поліції, управлінь організаційно-аналітичного забезпечення та оперативного реагування Національної поліції України, та інших контролюючих органів? Адже саме усунення дублювання повноважень підрозділів Національної поліції було проголошено в реформі МВС України 2014 року як основний захід та напрям удосконалення.

Прихильники створення інституту поліцейського омбудсмена наголошують, що управління забезпечення прав людини Національної поліції України сприятиме демократизації та гуманізації стандартів роботи поліції під час виконання покладених на неї завдань, а також забезпечить дієвий контроль за дотриманням законності під час перебування осіб у місцях несвободи. Саме підпорядкування управління забезпечення прав людини Національної поліції України безпосередньо Голові Національної поліції України вважають гарантією незалежного, неупередженого ставлення омбудсменів до виконання поставлених завдань.

До основних завдань управління забезпечення прав людини Національної поліції України належить забезпечення контролю за дотриманням прав і свобод людини працівниками поліції при забезпеченні заходів з підтримання публічної безпеки та порядку, під час виявлення та розкриття злочинів, запобігання адміністративним і кримінальним правопорушенням та протидії злочинності, досудового розслідування кримінальних правопорушень, виконання інших завдань, покладених на поліцію, а також здійснення контролю за роботою органів і підрозділів поліції з питань охорони осіб, затриманих за підозрою в учиненні кримінальних правопорушень, осіб, стосовно яких застосовано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою, та засуджених осіб, їх доставляння під час досудового слідства, проведення з ними слідчих дій, розгляду справ у судах, забезпечення виконання постанов суду про адміністративний арешт.

Основні функції складають:

- вивчення та аналіз проблемних питань у діяльності органів і підрозділів поліції стосовно дотримання прав і свобод людини;
- подання керівництву поліції пропозицій щодо вдосконалення нормативно-правової бази відповідно до вимог міжнародних та національних договорів у галузі прав і свобод людини, а також рішень Європейського суду з прав людини;
- організація та проведення навчально-освітніх заходів з питань забезпечення прав і свобод людини, а також науково-методичного супроводження діяльності поліції щодо забезпечення прав і свобод людини;
- проведення перевірок дотримання прав і свобод людини в діяльності підрозділів ГУНП;
- інспектування ізоляторів тимчасового тримання, надання керівництву поліції пропозицій щодо заходів реагування у разі виявлення порушень

законодавства;

– участь у незалежних службових розслідуваннях порушень прав і свобод людини;

– розгляд звернень громадян, що належать до компетенції УЗПЛ, з питань, пов'язаних з порушенням прав і свобод людини в діяльності органів і підрозділів поліції [1].

Як бачимо, все ж таки дублювання завдань та функцій відбувається, адже зазначені вище підрозділи Національної поліції фактично виконують їх. Так, наприклад, основним завданням інспекції з особового складу є забезпечення повного, всебічного дослідження обставин надзвичайних подій за участю особового складу поліції, зокрема, застосування табельної вогнепальної зброї, загибелі та поранення поліцейських, дорожньо-транспортних пригод за їх участю, проведення службових розслідувань за актами злочинів, що вчинені поліцейськими.

Департамент внутрішньої безпеки Національної поліції України є між-регіональним територіальним органом у складі кримінальної поліції та згідно із законодавством України здійснює оперативно-розшукову діяльність. До основних завдань Департаменту належить формування та забезпечення реалізації заходів з питань внутрішньої безпеки в Національній поліції України, а також виявлення, попередження та припинення кримінальних правопорушень та корупційних діянь, що готуються або вчинені правниками органів та підрозділів Національної поліції України; захист посадових осіб Національної поліції України від перешкоджання їм у виконанні службових обов'язків [2].

Здійснення контролю за виконанням підрозділами ГУ Конституції України та інших законів України, указів Президента України та постанов Верховної Ради України, прийнятих відповідно до Конституції та законів України, актів Кабінету Міністрів України, нормативно-правових актів МВС, інших актів законодавства України; а також здійснення в підрозділах ГУ систематичного аналізу та перевірок стану обліково-реєстраційної дисципліни є основними завданнями управлінь організаційно-аналітичного забезпечення та оперативного реагування [3].

За рамками діяльності Національної поліції України функціонує Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, який здійснює парламентський контроль за додержанням прав і свобод людини та громадянина в Україні [4].

Аналіз чинного законодавства та практики його застосування дозволяє зробити наступні висновки. По-перше, працівники управління забезпечення прав людини Національної поліції України є, так би мовити, відомчими омбудсменами, які фактично є контролюючими органами, що дублюють функції декількох підрозділів Національної поліції України та Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. По-друге, доцільність функціонування даного інституту залишається під питанням в умовах реформування Національної поліції за принципами економічного використання сил та засобів.

Бібліографічні посилання:

1. Управління забезпечення прав людини Національної поліції України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.npu.gov.ua/uk/publish/article/1998717>.
2. Департамент внутрішньої безпеки Національної поліції України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.npu.gov.ua/uk/publish/article/1820018>.
3. Про затвердження Типового положення про управління організаційно-аналітичного забезпечення та оперативного реагування головних управлінь Національної поліції України в Автономній Республіці Крим та м. Севастополі, областях, м. Києві: Наказ МВС України від 22.01.2016 № 39 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0216-16>.
4. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини: Закон України від 23.12.1997 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/776/97-%D0%B2%D1%80>.

Купрій Віталій Миколайович,
народний депутат України,
аспірант Інституту законодавства
Верховної Ради України

**СПІЛЬНІ РИСИ ТА ВІДМІННОСТІ
В КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВОМУ РЕГУЛЮВАННІ
ВНЕСЕННЯ ЗМІН ДО ОСНОВНОГО ЗАКОНУ ДЕРЖАВИ
В ОКРЕМИХ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ**

За мету визначено з'ясування спільних рис та відмінностей в конституційно-правовому регулюванні процесу внесення змін до конституцій окремих зарубіжних держав, а саме конституцій Сполучених Штатів Америки, Федеративної Республіки Бразилії, Китайської Народної Республіки, Французької Республіки, Республіки Польщі, Італійської Республіки, Федеративної Республіки Німеччини, Південноафриканської Республіки, Швейцарської Конфедерації, Королівства Марокко та Королівства Саудівської Аравії.

Нами акцентована увага на таких складових порівняльного аналізу: 1) суб'єктах, уповноважених ініціювати внесення змін до основного закону держави; 2) формах участі громадян у процесі конституційної законотворчості; 3) органах, уповноважених здійснювати контроль за конституційністю внесення змін до основного закону держави; 4) питаннях, з яких не допускається внесення змін до конституції; 5) юридичних фактах або станах, що перешкоджають внесенню змін до основного закону держави; 6) суб'єктах, уповноважених ухвалювати рішення про внесення змін до конституцій.

Ознайомлення з текстами конституцій вищевказаних держав дозволяє виокремити такі найбільш значущі спільні та відмінні риси в конституційному регулюванні процесу внесення змін до конституцій окремих зарубіжних держав: